

ПСИХОЛОГІЯ ДОПИТУ СВІДКІВ

Н У Р Ж А Н О В А Н І К О Л Ь
П С Б А К 3 1

Показання свідків відіграють велику роль у діяльності слідчих і суддів, захисників і адвокатів, прокурорів та інспекторів. Вони сприяють установленню обставин підготовки і скоєння злочину, виявленню осіб, які скоїли злочин, мотивів їхніх злочинних дій, визначенню соціально-психологічних даних, які характеризують особистість обвинуваченого (потерпілого), інших очевидців події. У психологічному плані показання свідків - це відтворення раніше сформованих вражень, актуалізовані образи подій, що сталися. При цьому дуже суттєво, наскільки правильним, адекватним є процес сприйняття в цього свідка, які особливості збереження і реконструкції сформованих образів в його пам'яті.

У ЗВ'ЯЗКУ З ЦИМ ЮРИДИЧНОМУ ПРАЦІВНИКОВІ СЛІД ОРІЄНТУВАТИСЯ НА ЗАКОНОМІРНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ:

Найміцніше в пам'яті утримується те, що викликає підвищену реакцію людини (крики, спалах світла, постріли і т. п.)

Найкраще запам'ятовується незакінчена, перервана дія ("ефект Зейчарнік");

Найсильніше зберігається початок або кінець якогось процесу чи дії ("закон краю")

Процес забування найбільш інтенсивний протягом перших трьох - п'яти діб після сприйняття події.

Показання свідків поділяються на:

-прямі, основані на безпосередньому сприйнятті суттєвих для справи обставин (таких свідків називають очевидцями);

-непрямі, що ґрунтуються на повідомленнях інших осіб.

При цьому змістом показань свідків можуть бути як відомості про фактичні дані (вони мають доказову силу), так і оціночні судження.

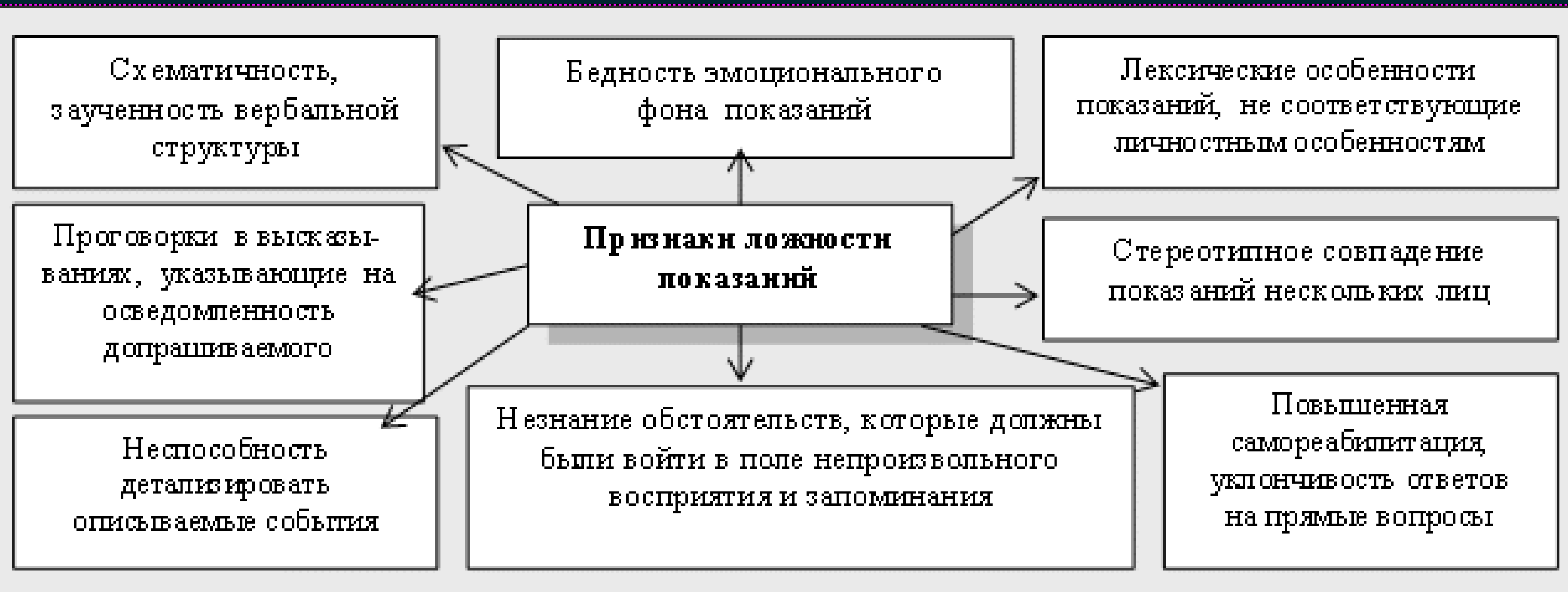

ДОСВІД ПОКАЗУЄ, ЩО В УСІХ ВИПАДКАХ ДОПИТУ ПОВИННА ПЕРЕДУВАТИ БЕСІДА СЛІДЧОГО ЗІ СВІДКОМ. ЇЇ ОСНОВНА МЕТА - ЗНЯТИ У СВІДКА ПСИХІЧНЕ НАПРУЖЕННЯ, УСУНУТИ МОЖЛИВУ НЕДОВІРУ, ВИКЛИКАТИ В НЬОГО ГОТОВНІСТЬ ДАТИ ПРАВДИВІ СВІДЧЕННЯ.

ПІСЛЯ НЕВИМУШЕНОЇ КОРОТКОЇ БЕСІДИ І ПОЯСНЕННЯ СВІДКУ, У ЗВ'ЯЗКУ З ЧИМ ВІН ВИКЛИКАНИЙ НА ДОПИТ, СЛІДЧИЙ ВИСЛУХОВУЄ ЙОГО ВІЛЬНУ РОЗПОВІДЬ. ПРИЧОМУ СЛІДЧИЙ ПОВИНЕН ВИЯВЛЯТИ ПОВАГУ І ДОВІРУ ДО ПОКАЗАНЬ СВІДКА, З ЙОГО БОКУ НЕДОПУСТИМИ ГЛУЗУВАННЯ, НЕУВАЖНІСТЬ, ПОСПІХ, ГРУБІСТЬ І Т. П.

ОТРИМУЮЧИ ОПИС БУДЬ-ЯКИХ ДЕТАЛЕЙ, ВІН МОЖЕ ПОЦІКАВИТИСЯ, ЧИМ ВИКЛИКАНА ТАКА ПІДВИЩЕНА УВАГА ДО ЦИХ ОБСТАВИН. ВИСЛУХОВУЮЧИ СВІДКА, ЮРИСТ МОЖЕ ЗРОБИТИ ДЕЯКІ ВИСНОВКИ ПРО РОЗВИНЕНІСТЬ ЧИ НЕРОЗВИНЕНІСТЬ У ЛЮДИНИ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПАМ'ЯТІ, ПРО СХИЛЬНІСТЬ ДО НАВІЮВАННЯ, ПРО ВИБІРКОВІСТЬ ЙОГО УВАГИ ТОЩО.

ОКРІМ ПОВІДОМЛЕНОГО СВІДКОМ, У НЬОГО В ПАМ'ЯТІ МОЖЕ БУТИ І БАГАТО ІНШОГО, НЕРІДКО ДУЖЕ СУТТЄВОГО ДЛЯ СЛІДЧОГО. ЦЕ ПОЯСНЮЄТЬСЯ ТИМ, ЩО СВІДОК НЕ ДАЄ ТОЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОБАЧЕНОГО, А РОЗПОВІДАЄ ПРО СВОЇ ВРАЖЕННЯ, ПРО ТЕ, ЩО, НА ЙОГО ДУМКУ, ВАЖЛИВО І ПОТРІБНО РОЗПОВІСТИ ЮРИСТОВІ. ВІН МОЖЕ НЕНАВМИСНО НЕ РОЗПОВІСТИ СЛІДЧОМУ ПРО КЛЮЧОВІ ДЕТАЛІ, ВВАЖАЮЧИ ЇХ НЕВАЖЛИВИМИ, ДЕЩО ЗАБУТИ З ТОГО, ЩО ХОТІВ РОЗПОВІСТИ (ОСОБЛИВО ЯКЩО ЙОГО ПЕРЕБИВАЮТЬ). Є Й ІНФОРМАЦІЯ, ЩО НЕ ДУЖЕ ЗАПАМ'ЯТАЛАСЯ, ЯКА МОЖЕ БУТИ "ВИТЯГНУТА З ГЛИБИН" ПАМ'ЯТІ ЛИШЕ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕВНИХ МЕХАНІЗМІВ УПІЗНАННЯ. ОЖИВИТИ ПАМ'ЯТЬ І ВИЯВИТИ ВСЕ, ЩО ЗБЕРЕГЛОСЯ В НІЙ, МОЖЛИВО ПОСТАНОВКОЮ ПЕВНИХ ЗАПИТАНЬ, ВИЇЗДОМ НА МІСЦЕ ЗЛОЧИНУ, ОПИТУВАННЯМ НА МІСЦІ ЗЛОЧИНУ, ВІДТВОРЕННЯМ ОБСТАНОВКИ СВІДКОМ І ПОРІВНЯННЯМ З ТИМ, ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ.

ТОМУ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЛЬНОЇ РОЗПОВІДІ, СЛІДЧИЙ ФОРМУЄ ДОДАТКОВІ, УТОЧНЮВАЛЬНІ, КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ. ТЕ, ЩО ЗГАДУЄ СВІДОК, ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАПИТАНЬ СЛІДЧИМ. ВОНИ ПОВИННІ СТОСУВАТИСЯ СУТІ СПРАВИ, БУТИ ВИБУДУВАНІ В ЛОГІЧНИЙ ЛАНЦЮЖОК, СПІВВІДНЕСЕНИЙ ІЗ ЗАГАЛЬНОЮ ЛОГІКОЮ РОЗСЛІДУВАННЯ. ЗА ФОРМОЮ ЗАПИТАННЯ МАЮТЬ БУТИ ОБРАЗНО НЕЙТРАЛЬНИМИ, ТОБТО В НИХ НЕ ПОВИННО БУТИ ОБРАЗІВ, ЯКІ МОЖУТЬ ВКЛЮЧАТИСЯ У ВІДПОВІДЬ. ЯКЩО ЗАПИТАННЯ ПОВ'ЯЗАНЕ З ВІДПОВІДДЮ, НЕСПРИЯТЛИВОЮ ДЛЯ СВІДКА, ЙОГО ДОЦІЛЬНО СТАВИТИ НА ЗАВЕРШАЛЬНІЙ СТАДІЇ ДОПИТУ. ФОРМУЛЮЮЧИ ЗАПИТАННЯ І ВИСЛУХОВУЮЧИ ВІДПОВІДІ, СЛІДЧОМУ НЕОБХІДНО УВАЖНО СТЕЖИТИ ЗА СВО-ЄЮ ІНТОНАЦІЄЮ, КОНТРОЛЮВАТИ МІМІКУ І ЖЕСТИ, АДЖЕ ВСЕ ЦЕ МОЖЕ СПРАВЛЯТИ НАВІЮВАЛЬНИЙ ВПЛИВ НА СВІДКА.

Іноді свідку може бути надана психологічна допомога у пред'явленні схем, зображень, макетів, пропозиції графічно показати об'єкт, карту огляду та ін. Активізації репродуктивної і розповідної діяльності свідка допомагають такі прийоми, як пропозиція описати подію у хронологічному порядку, нагадувальні запитання.

У ході допиту слідчий повинен відокремлювати факти, які описані впевнено, від тих, що повідомляються з певним сумнівом. Важливо з'ясувати, чим зумовлені впевненість чи сумнів свідка, а також умови сприйняття ним цього факту.

Насамперед те, що вказано в повідомленнях свідка, багато в чому залежить від об'єкта і предмета сприйняття (наприклад, матеріального об'єкта і людини чи групи людей), фону спостереження, погодних умов, освітленості тощо. Наприклад, більшість насильницьких злочинів (вбивства, зґвалтування, розбійні напади і т. п.) скоюється в темну частину доби, при поганій видимості. У цих умовах, безсумнівно, відбиваються індивідуальні особливості свідка - ступінь його адаптації до темряви, зміни у сприйнятті кольору, форми, розмірів предметів, відстаней та ін. Слідчий повинен враховувати й ту позицію, яку займав свідок під час події: місце, відстань до об'єкта сприйняття, об'єкти між ними, кут зору і т. п. Існує закономірна залежність сприйняття від життєвого досвіду, статі, віку, рівня інтелекту, особливості професії та ін.

Похибки та помилки в показаннях свідків (неповнота і зайве, неточності та ін.) - звичайне, а не виняткове явище. Помилковість у повідомленні стосується найчастіше не свідчень у цілому, а певних їх фрагментів. Це можуть бути помилки в мовній комунікації (неправильне розуміння смислу слів, термінів, помилкова їхня інтерпретація), викривлення форми, розміру і структури описаного об'єкта, часу проходження подій та ін.

Зокрема, при розслідуванні злочинів часто виникає необхідність, допитуючи свідка, встановити точний час сприйнятої ним події. Швидкоплинні події (автотранспортні пригоди, нещасні випадки в результаті порушення техніки безпеки, імпульсивні насильницькі дії і т. п.) вимагають допиту по можливості більшої кількості свідків, ретельного зіставлення їх свідчень. Для активізації спогадів про час події доцільно як точку відліку вибрати якусь пам'ятну для свідка подію, час якої відомий, а потім попросити свідка відтворити послідовність його дій, їхню тривалість до чергового моменту, який цікавить слідчого.

НАЙСКЛАДНІШИМ ПСИХОЛОГІЧНИМ ЗАВДАННЯМ ДОПИТУ СВІДКА Є ВСТАНОВЛЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ЙОГО СВІДЧЕНЬ.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ЯКІ МОЖЕ ВИКОРИСТАТИ ЮРИСТ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗАНЬ СВІДКА:

- ОДНИМ ІЗ ТАКИХ ПРИЙОМІВ Є ДЕТАЛЬНИЙ ДОПИТ ЩОДО ОБСТАВИН, ЗНАЧЕННЯ ЯКИХ СЛІДЧОМУ ВІДОМЕ. ПРИ ЦЬОМУ НЕПРЯМІ СВІДЧЕННЯ МОЖУТЬ МАТИ ТАКУ Ж СУТТЄВУ ВАГУ, ЯК І ПРЯМІ ДОКАЗИ.
- ЕФЕКТИВНИМ ПРИЙОМОМ Є ВИЯВЛЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ У СЛОВАХ, ВИРАЗАХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗОВНІШНІХ ПРОЯВАХ. КОЛИ СВІДОК КАЖЕ НЕПРАВДУ, ТО ЗАЗВИЧАЙ ВІН ВТРАЧАЄ ХОЛОДНОКРОВНІСТЬ, ОЧІ ПОЧИНАЮТЬ БІГАТИ, ЗМІНЮЄТЬСЯ МІМІКА, ПОЗА І Т. П. ПОМІТИВШИ ЦІ ДЕТАЛІ, СЛІДЧИЙ МОЖЕ СКАЗАТИ ПРО ЦЕ СВІДКУ, ПОКАЗАВШИ, ЩО НАЯВНА ДОСТОВІРНА ОЗНАКА ФАЛЬШІ.

ЯКІ МОТИВИ ОБМАННИХ ПОКАЗАНЬ СВІДКА? ПРАКТИКА ПОКАЗУЄ, ЩО НИМИ МОЖУТЬ БУТИ:

- А) РОДИННІ ОБОВ'ЯЗКИ, НЕПРАВИЛЬНО ЗРОЗУМІЛЕ ПОЧУТТЯ ДРУЖБИ;
- Б) ОСОБИСТА ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ СВІДКА (ЗАЗДРІСТЬ, НЕНАВИСТЬ, МСТИВІСТЬ, КОРИСТЬ ТА ІН.);
- В) ПОЧУТТЯ СПІВЧУТТЯ ДО ОБВИНУВАЧЕНОГО ЧИ ПОТЕРПІЛОГО;
- Г) ПОГРОЗИ З БОКУ ЗАЦІКАВЛЕНИХ ОСІБ ТА ІН.

Стадиальность допроса

- предварительное изучение и анализ обстоятельств преступления
- психологическая подготовка к допросу
- осуществление допроса
- фиксация хода и результатов допроса
- анализ и оценка результатов допроса

Учет психологических закономерностей формирования образных представлений

Понимание общих тенденций личностной реконструкции этих представлений

ГЛАВНЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ДОПРОСА

Установление психологического контакта и рефлексивное взаимодействие с допрашиваемыми лицами

Диагностика истинности показаний

Оказание мнемической помощи

Способы изобличения ложных показаний

Система приемов правомерного психологического воздействия

Також в юридичній практиці доводиться мати справу зі свідками, які перебувають у момент скоєння злочину у стані алкогольного сп'яніння, через що вони погано орієнтуються в події, що сталася. Тому такі свідки можуть відстоювати те, чого в дійсності не бачили, допускати довільні, зовсім не обґрунтовані твердження. У розповіді вони змішують ознаки об'єктів, демонструють явні провали в пам'яті, виникає ймовірність обмови. Ці та інші особливості свідчень в стані алкогольного сп'яніння необхідно враховувати слідчому.

Важливішим є допит «віч-на-віч», без сторонніх осіб. Як правило, допит свідків, потерпілих проходить у службовому кабінеті слідчого. Обстановка кабінету тут має значення: від простого, ділового і суворого стилю здебільшого залежить довірчий і серйозна розмова. Важливо, щоб протягом усього допиту ніщо не відволікало уваги слідчого, потерпілого, свідка, щоб слідчому не заважали телефонні дзвінки, бесіди з заходять в кабінет співробітниками.

ВИСНОВКИ

Свідком у справі може бути кожна особа, якій відомі обставини, що стосуються данної справи. Свідок може бути допитаний про обставини, що підлягають встановленню, а також про факти, що характеризують особу обвинуваченого, підозрюваного.

Мета кожного допиту – з'ясувати об'єктивну істину, а звідси випливає висновок, що слідчий повинен ретельно готуватись до допиту свідка. Одним з важливих завдань слідчого при допиті свідка являється встановлення психологічного контакту, який виражається в схиленні свідка до відвертості і в щирому його бажанні повідомити всі відомості, які відомі йому по справі; Допит свідка чи потерпілого це за своєю природою процес передачі інформації від цих осіб слідчому. І саме слідчий повинен при допиті бути активним, тобто враховуючи особу свідка чи потерпілого готуватися до допиту, планувати його, вибирати необхідні тактичні прийоми, але все це з суворим дотриманням норм Закону.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:
1. [HTTP://IBIV.LTD.UA/PSIHOLOGIYA-DOPITU-SVIDKIV-21936.HTML](http://ibiv.ltd.ua/psihologiya-dopitu-svidkiv-21936.html)
2. [HTTPS://WORKS.DOKLAD.RU/VIEW/BC2KNQVSJ_I/ALL.HTML](https://works.doklad.ru/view/BC2KNQVSJ_I/ALL.HTML)
3. [HTTPS://XREFERAT.COM/22/13823-2-TAKTIKA-DOPITU-SV-DKA.HTML](https://xreferat.com/22/13823-2-taktika-dopitu-sv-dka.html)
4. [HTTPS://STUDREF.COM/447257/PRAVO/PSIHOLOGIYA-DOPROSA-POTERPEVSHEGO-SVIDETELYA](https://studref.com/447257/PRAVO/PSIHOLOGIYA-DOPROSA-POTERPEVSHEGO-SVIDETELYA)